

## POSTANOWIENIE

15 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 15 lutego 2024 r. w Warszawie  
w sprawie z wniosku M.T.  
z udziałem M.S.  
o podział majątku wspólnego,  
na skutek skargi kasacyjnej M.S.  
od postanowienia Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim  
z 9 czerwca 2022 r., V Ca 138/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz wnioskodawczynie kwotę 7 500 (siedem tysięcy pięćset) zł z odsetkami wynikającymi z art. 98 §1<sup>1</sup> k.p.c. za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z 9 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił apelację uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Słubicach z 15 grudnia 2021 r., którym ustalono równe udziały w majątku wspólnym wnioskodawczynie i uczestnika (pkt I); wartość oznaczoną w sentencji nieruchomości (punkt II), skład majątku wspólnego (pkt III); wartość majątku wspólnego na kwotę 5.324.330,93 zł (pkt IV); a ponadto ustalono, że uczestnik

poniósł nakłady z majątku osobistego na majątek wspólny o wartości 204.800 zł (20.000 zł + 40.000 EUR) (pkt V); dokonano podziału majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika w ten sposób, że nieruchomości opisane w punkcie II postanowienia i pod pozycją 1 punktu III postanowienia i środki pieniężne opisane pod pozycją 2 punktu III postanowienia przyznano na wyłączną własność uczestnikowi (pkt VI), tytułem spłaty zasądzone od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwotę 2.559.765,46 zł w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie zwłoki w płatności (pkt VII) oraz ustalono, że wnioskodawczyni i uczestnik sami ponoszą koszty związane ze swym udziałem w sprawie (pkt VIII).

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, uczestnik wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Jego zdaniem zachodzi potrzeba wykładni przepisów art. 43 § 2 k.r.o. oraz art. 5 k.c., a skarga jest oczywiście zasadna ze względu na naruszenie art. 212 § 3 k.c. w związku z art. 688 i z art. 567 § 3 k.p.c. oraz art. 5 k.c. w związku z nierozłożeniem na raty zasądzonej na rzecz wnioskodawczyni kwoty tytułem spłaty, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy.

### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Z art. 398<sup>1</sup> § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i

stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c.).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie czyni zadość wskazanym wymaganiom.

Problematyka podnoszona przez skarżącego, a dotycząca art. 43 § 2 k.r.o. była przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego. Ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym, o którym stanowi art. 43 § 2 k.r.o., jest dopuszczalne w razie łącznego wystąpienia dwóch przesłanek: przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego w różnym stopniu oraz istnienia ważnych powodów, które uzasadniają ustalenie nierównych udziałów. Przez przyczynienie się do powstania majątku wspólnego rozumie się całokształt starań każdego z małżonków o założoną przez nich rodzinę i zaspakajanie jej potrzeb, czyli nie tylko wysokość zarobków czy innych dochodów osiągniętych przez każdego

z nich, lecz także, jaki użytek czynią oni z tych dochodów, czy gospodarują nimi należycie i nie trwonią ich. O stopniu przyczyniania się każdego z małżonków świadczą nie tylko osiągnięcia czysto ekonomiczne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lipca 2020 r., IV CSK 136/19, niepubl.). Przez ważne powody w orzecznictwie rozumie się takie okoliczności, które oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego sprzeciwiają się przyznaniu jednemu z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do powstania której ten małżonek się nie przyczynił. Przy ocenie istnienia ważnych powodów należy zatem mieć na względzie całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej w zakresie wykonywania ciążących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r., II CSK 259/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 92). „Ważne powody” nie stanowią podstawy ustalenia nierównych udziałów, jeżeli stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego jest równy, jednocześnie - nawet różny stopień przyczynienia się małżonków do powstania tego majątku nie stanowi podstawy ustalenia nierównych udziałów, jeżeli nie przemawiają za tym „ważne powody” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, OSNC-ZD 2014, Nr B, poz. 24). Zgodnie z orzecznictwem art. 43 § 2 k.r.o. może mieć zastosowanie nie w każdym wypadku faktycznej nierówności przyczynienia się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego, lecz tylko w tych wypadkach, gdy małżonek, przeciwko któremu skierowane jest żądanie ustalenia nierównego udziału, w sposób rażący lub uporczywy nie przyczynia się do powstania dorobku stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lutego 2018 r., II CNP 11/17, niepubl.).

Już tylko w świetle przytoczonych wyżej wypowiedzi nie można uznać, że zachodzi sformułowana przez skarżącego potrzeba dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 43 § 2 k.r.o. Sąd Okręgowy wyjaśnił, z jakich przyczyn nie uznał za zasadne, w ustalonym w sprawie stanie faktycznym, ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym małżonków. Wskazywane przez skarżącego przyczynienie wyłącznie skarżącego do powstania majątku podlegającego podziałowi stanowić może wyłącznie o spełnieniu jednej z przesłanek zastosowania art. 43 § 2 k.r.o., tj. przesłanki w postaci przyczynienia się małżonków do powstania

majątku wspólnego w różnym stopniu. Nieuwzględnienie drugiej z powołanych przez skarżącego we wniosku okoliczności, tj. długości stażu małżeńskiego stron (3 lata) jako wystarczającej podstawy do stwierdzenia w sprawie ważnych powodów w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. nie przekonuje zaś o tym, że przepis ten wymaga wykładni. O jej istnieniu nie świadczy bowiem fakt nieakceptowania przez skarżącego subsumpcji tego przepisu dokonanej w sprawie przez Sąd Okręgowy. Z ustalonych w sprawie okoliczności nie wynika, aby wnioskodawczyni nie czyniła starań o założoną z uczestnikiem rodzinę i nie przyczyniała się do powstania dorobku stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych. Z ustaleń tych wynika natomiast, że w trakcie trwania małżeństwa nie tylko uczestnik, ale również wnioskodawczyni była aktywna zawodowo, prowadziła kawiarnię i w tym celu wynajmowała od uczestnika lokal, płacąc mu czynsz, następnie pomagała uczestnikowi w prowadzeniu jego działalności gospodarczej, zajmowała się pracą biurową. Dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia art. 43 § 2 k.r.o. odpowiada wykładni tego przepisu przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Skarżący nie przedstawił zaś argumentacji wskazującej na potrzebę jej zmiany lub istnienie rozbieżności orzecznich w tym zakresie.

Skarżący nie wykazał również istnienia przyczyny określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. w odniesieniu do wskazanego we wniosku przepisu art. 5 k.c. Nie istnieje bowiem potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy na ten temat wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Kwestia dopuszczalności zastosowania art. 5 k.c. jako podstawy obniżenia spłaty przypadającej małżonkowi po podziale majątku dorobkowego została dostatecznie wyjaśniona w dotychczasowej judykaturze Sądu Najwyższego (zob. np. niepubl. postanowienia z dnia 22 stycznia 2009 r., III CSK 251/08; z dnia 10 stycznia 2018 r., I CSK 105/17 oraz z dnia 8 lutego 2018 r., II CSK 203/17 i powołane w nich judykaty). Z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika przy tym, że Sąd Okręgowy wykluczył co do zasady dopuszczalność zastosowania w sprawie art. 5 k.c. Nie wynika z nich również, że apelacyjny zarzut naruszenia tego przepisu nie został „wzięty pod uwagę” przez Sąd Okręgowy, wynika z nich natomiast, że zarzut ten został oceniony jako niezasadny.

Skarżący nie wykazał również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c., a więc że zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Zgodnie z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398<sup>4</sup> § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienie oczywistej zasadności skargi nie może więc poprzestawać na prostym odwołaniu do naruszeń prawa wskazanych w podstawach kasacyjnych. Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II

CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

Skarżący ograniczył wniosek w zakresie oczywistej zasadności skargi do wskazania, że występuje ona ze względu na uchybienia, jakich dopuścił się Sąd Okręgowy w zakresie naruszenia art. 212 § 3 k.c. w związku z art. 688 i z art. 567 § 3 k.p.c. oraz art. 5 k.c. wyrażające się brakiem rozłożenia zasądzonej spłaty uczestnika na rzecz wnioskodawczym na raty, co biorąc pod uwagę jej wysokość, okoliczności dotyczące okresu krótkiego wspólnego pożycia stron oraz powstanie źródła spłaty wyłącznie o dochody z majątku osobistego uczestnika jest całkowicie uzasadnione. Zdaniem skarżącego zasądzenie jednorazowej spłaty, biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i prowadzi do nadmiernego, nieproporcjonalnego obciążenia uczestnika.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że stosując art. 212 § 3 k.c. sąd powinien uwzględnić nie tylko składniki majątkowe, które są przedmiotem postępowania działowego, ale całościowo stan majątkowy uczestników postępowania działowego, w szczególności czy inne, nieobjęte postępowaniem, składniki majątku współwłaściciela zobowiązanego do spłat mogą mieć znaczenie dla możliwości i terminu wywiązania się przez niego z obowiązku spłat, w tym poprzez ewentualną możliwość zaciągnięcia odpowiedniego kredytu. Dla określenia terminu spłat nie bez znaczenia jest czas trwania postępowania działowego, jeżeli w tym okresie uczestnik postępowania zobowiązany do spłat korzystał z przedmiotu objętego węzłem współwłasności, jeżeli zaś przedmiot podziału jest tego rodzaju, że wymaga dokonywania nakładów inwestycyjnych również ta okoliczność powinna być wzięta pod rozwagę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2013 r., V CSK 79/12, niepubl.). Żadne z powołanych przez skarżącego okoliczności nie przekonują zatem o oczywistej zasadności zarzucanych naruszeń wskazanych przepisów. W wyniku dokonanego podziału uczestnik stał się właścicielem ustalonych w sprawie składników majątku wspólnego, co rzutowało w sprawie na ocenę zdolności dokonania spłaty wnioskodawczyni we wskazanym przez Sąd Okręgowy terminie. Z poczynionych ustaleń nie wynika przy tym, aby w razie dokonania spłaty czy sprzedaży składników majątkowych skarżący pozbawiony był źródeł utrzymania. Sądy uwzględniły w tym zakresie, że uczestnik

osiągał wysokie dochody, dysponuje kilkoma nieruchomościami, ma stabilną sytuację materialną, prowadzi wedle własnych twierdzeń prężnie działające biznesy i posiada w związku z tym możliwość dokonania płatności jeśli nie z oszczędności, to poprzez uzyskanie kredytu bankowego, bądź dokonanie sprzedaży otrzymanej nieruchomości. Twierdzenie o istnieniu przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci jej oczywistej zasadności, w świetle argumentacji przytoczonej w tym zakresie przez skarżącego, nie znajduje zatem w ustalonych w sprawie okolicznościach dostatecznego uzasadnienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., postanowił jak w sentencji.

(K.L.)

(r.g.)